فەرموودەکانی شیعری بێگەرد …
سەباح ڕەنجدەر

1

شاعیر لە خۆڕسکییدا خەسڵەتی یاخیبوونی لەناوەوە ڕسکاوە و مانا و تۆڕی پێکهاتە و یەکێتی هەستەکانیەتی، بەڵام خەسڵەتی پێشمەرگەی نییە. من قەت ق□□□م نەکردووەتە چەك. شیعر بەرەو قووڵایی دەبێتەوە و وزە و درەوشانەوەی هەموو نووسینێکە، تەواوکەری پڕۆژە ڕۆشنبیرییەکان و قەوارەیەکی سەرتاسەرییە.

2

لە شیعری بێگەرددا شاعیر دەبێتە ڕوخسارێکی کارای گەردوونیی، پەیوەندی بە تاکە شوێنێکەوە نامێنێت، دەچێتە ناو هێما و زاراوە و بنەڕەتەکانی تەواوی بوون و جیهان و خەون و چییەتی مرۆڤەوە. توانای بەدیهێنانی خەونی تێدا پەیدادەبێت، خەون و بەدیهێنانی بەهای ڕۆحیی و گەردوونیی بوون.

3

هەموو قوتابخانە شیعرییەکان لەناودەچن، تەنیا شیعر خۆی، گەوهەری گەوهەرەکان دەمێنێتەوە. کە بیر لە قوتابخانە و ڕێباز و تەوژم و جووڵانەوە جیاجیاکانی شیعر دەکەمەوە. تەوژمی هەستیی و خەونییم لە وانی دی پێ باشترە. لەواندا دەتوانم بچمە سەر پایەی خۆم و خۆم بنیادبنێم و هێز و ورەیان لێوەرگرم و جۆش بگرم، جۆشگرتن لە گۆڕان و داهێنان. هەر کارێك بە وردی و وریایی ئەنجامی بدەی فیداکاریی دەوێ و لەناوی دەدرەوشێیتەوە.

دەنگی دەرەوە ناتوانێت ناوەرۆکی ناخ بناسێنێت، یان بتاسێنێت. چەمکی بەختیاریی ئەدەبی لەناخمدا دەخەمڵێنم و بە مۆرکی هونەریی خۆی لەگەڵیدا دەمێنمەوە و دەبێتە بنیاد، بنیادی جوانی ڕەسەن لە زەینمدا.

4

لە ئەزموونی مندا ئەمە ڕووینەداوە و نەمویستووە ئەفسانە تێکبشکێنم، بەڵکو ویستوومە لە ڕێگای زمانی ئەفسانە و جیهانبینی

ئەفسانەییەوە ڕایەڵ و تانوپۆی بۆ ئاستی بەکارهێنانی ڕووداوێکی هاوچەرخ بچنم و بەرزی بکەمەوە و بەکاریبهێنمەوە. ئەفسانە پێویستییەکی ناوکییە وزەی شاراوەی شیعر ئاشکرادەکات، پاشان بۆ کارامەیی بەکارهێنان پێویستی بە ئاگاییەکی هۆشمەندانەیە، هەرچەند دەچمە ناو ئەزموونەوە ئەفسانەم ڕوون و قووڵتر لا کۆدەبێتەوە و هەڵکڕێینی تێدادەکەم و واقیعی تێدا دادەڕێژمەوە.

لە دەقدا ڕووداوەدات بینین جێگۆڕکێ لەگەڵ وزەی ئەفسانەیی بکات، یان بەپێچەوانەوە. گۆران لە دەقی: (زەنگی پەستی)دا، منی بەجێگۆڕکێکردنی بینین بۆ وزەی ئەفسانە و لێدانی دەماری زمان مووتوربە کرد.

هیچ شیعرێکی داهێنراو لە وزەی ئەفسانە خاڵیی نییە. ئەم شیعرە بە نەمریی دەمێنێتەوە، ئەفسانە وزەی نووسینی بەرزکردۆتەوە تا ئاستی ڕەسەنی و زیندوویی.

5

زمان هۆکاری دەربڕینی شتە ناوەکی و زەینییەکانی شیعرە، شیعریش ڕێبازی ژیان و بیرکردنەوە و ئامانج و چارەنووسمە، مامەڵەم لەگەڵیدا خۆشە و حەزدەکات لەبەر ڕۆشناییدا ببیندرێت. لە ژیاندا لە بڵاوکردنەوەی شیعرەکانم زیاتر هیچم نەویستووە، بوێر و بێباکیش بوویمە تەنیا جارێکیش نکوڵیم لە ڕاستی و ڕاستگۆیی نەکردووە و وەك پارتیزانێك ڕووبەڕوو جەنگاوم، قەتیش نەکەوتوومەتە ناوبژی و گونجانێك. هەمیشە لە بەرەی ئێستێتیکادا بە وریاییەوە وەستاوم و ناپاکییم لەگەڵ بەهرە و توانای خۆم نەکردووە.

شیعر هەژارە و زۆریش بەهێزە، بە مردن دەورەدراوە. باوکم بە هەژاری مرد، دایکیشم. لە مندا دەرکەوتنەوە و ماونەتەوە و تێکەڵ بە حاڵەتی نووسین و یادەوەری نووسین بوون. حاڵەتی نووسین هەستکردنە بە کرانەوەی گەردوون، بە سەرەتای دووەمی ناودەبەم، شتە جوانەکانی ماونەتەوە شیعری بێگەرد لە دیدێکی تەواو ئێستێتیکییەوە پاراستوویەتی و کردوویەتی بە مایەی ڕەزامەندی و نموونە. دەمەوێ لە ڕێگای هێزی دەقەوە پەیوەندییەکی هەقیقی دابمەزرێنم و لە پاراستنی شتە جوانەکان نزیکببمەوە.

6

گۆران و ئەنوەر قادر محەمەد و جەلال بەرزنجی …. تاد، نوێبەخشییان

لە زەینی مندا شێوەپێدا و ناوەندێکیان پێبەخشی، ناوەندی نوێبەخشیی، لە نوێبەخشیی ئەواندا، نوێبەخشیی خۆم کەشفکرد و پەرەم پێیدا. ئەوەی نووسیومە کاتێك دەزانم نوێبەخشییە، کە توانیبێتم بە پێی زمانی تێدا دووبارەبکەمەوە و بیکەم بە هەوێنی زەینیی. کە توانیم بە پێی زمانی تێدا دووبارە بکەمەوە و کردبێتمە هەوێنی زەینیی، ئەوجا دەزانم نوێبەخشییەکی بێگەرد و هەستکردن بە ئازادی بووە، ئازادی منە، واتە: نهێنی مەوداکانە. نوێبەخشیی ئازادییەکی شاراوەیە، مێشکی نوێبەخش، مرۆڤ بە بەهرە ئێستێتیکییەکانی دەدۆزێتەوە و دەناسێت، کە داهێنەری جیهانبینییەکی خۆبینینە و نوێبەخشیی لەناو دڵی وشیار و پڕ ئاگایدا کاری خۆی کردووە.

7

شیعری من ڕووبار نییە، جۆگەڵەیەکی باریکە، خاڵیی نییە لە خوڕەی پاراو، ئەم خوڕە نەرمە سەرڕێژە لە جیلوەی هەقیقەتی بوون. هەقیقەت ونە، پرسیارە، لە وەڵام گرینگترە. دەنگی مەوداکانە لە هەستەکانی شاعیردا دەخرۆشێت و گوێمان لێی دەبێت. گومان و دوودڵییەك لە نێوان واقیع و خەیاڵ، لە ڕێگای ڕستەی لێکدراودا پیشانی وەرگر دەدات، وام بیرکردووەتەوە هەندێك باڵی خەیاڵ دەچێتە ناو واقیع و هەندێ وردەکاری واقیعیش وەك خەیاڵ ڕەشکەوپێشکە بە بینین دەکەن، زەینی وەرگر لە ڕستەی سادەوە بەرەو ڕستەی لێکدراو دەبەن.

بوونی هەموو شتەکان: دەریا، ڕووبار، کانی، جۆگەی باریك …. تاد، پیرۆزن. ئاشقانە دەڕوانن و دەیانەوێ ژیانیان دەسکەوێت و سادەیی شتەکان بناسن. شیعری بێگەرد لە کۆتایی خۆیدا گوێڕایەڵ و وابەستە نییە، نە بە خەیاڵ، نە بە واقیع، نە بە ئەفسانە و ئایینەکان …. تاد، جگە لە شیعرییەتی پێ.

8

گۆشەگیرییەکی وشیارییم هەڵبژاردووە. بۆ ئەوەیە زیاتر لە شیعرەکانم وردبیمەوە و سەرنج نەخەمە سەر شتی تر، یان ئەو شتە لابەلایانەی شیعر هەڵدەبزڕکێنن. بۆ ئەوەی هەڵنەبزڕکێی دەبێ دووربکەویتەوە و نامۆبیت. (ئەحمەدی مەلا) وەك نموونەی باڵا وەردەگرم، ئەگەر گۆشەگیری وشیاریی هەڵنەبژاردبوایە و لە مۆتەکانی ئەدەب دوورنەکەوتبایەوە شاکارێکی وەك: (کتێبی شیعر)ی پێشکێش بە مێژووی داهێنان نەدەکرد.

9

شیعر لە یەکەم ڕەشنووس و یەکەم پاکنووسیەوە تەواودەبێت، لە هەمان کاتیشدا قەت تەواونابێت، بیرکردنەوەیەکە داوای بەردەوامبوون دەکات. شیعرێك پێش سی ساڵ نووسیبێتم، هەر جارێك گەڕابمەوە سەری گۆڕانێکم تێیدا کردووە. ئەم دەستکارییە نەبوونی دڵنیایی نییە، هەوڵە بۆ گەشەپێکردنی. ساتی شیعر پەیوەندی بە دەروون و زمانەوە هەیە. ڕێکەوتبووە لەکاتی ڕۆیشتنم لەسەر شەقامدا، ڕیتمی ڕۆیشتن یارمەتیداوم بۆ گۆڕینی ڕستە و وێنە، چونکە ئەم ساتی شیعرییە بیرکردنەوەی ڕابردووی زیندووکردوومەتەوە و گەیاندوومیەتەوە ساتی نووسینی ڕەشنووسی یەکەم. ئەم حاڵەتەش ڕێخۆشکەر و یارمەتیدەرە بۆ دەستکاریکردن و بەیەکگەیشتنەوەی ئیلهام و ورووژان. لێکۆڵەر ئەم کردەیە بە خراپ لێکدەدەنەوە و دەڵێن ڕەوتی پێشکەوتنی شاعیر دەکەوێتە نادیارییەوە.

لێکۆڵەر دەتوانێت لە هەر دەستکارییەکدا جۆرێك ببینێت. کامە بینین لە میتۆدی ئەو نزیکە، میتۆدی خۆی لەمیاندا تاقی بکاتەوە. شیعر لە منداڵدانی کات لەدایکدەبێت و ئیدی لە دەستکاری بەردەوامیدا گەشەدەکات. شیعر ڕوویەکی نەزاندراوە.

10

خانەوادەکەم وەك هەر خانەوادەیەکی چینی هەژاری ناو کۆمەڵگای کوردی، دەیانویست کوڕەکەیان ببێتە فەرمانبەرێکی خاوەن: سایە و مایە و پایە. منیش هەموویانم ڕەتدەکردەوە، هەڵبژاردن و کۆششم تەنیا بۆ ئەوە بوو، ببم بە شاعیر، شاعیریی لە هەموو شتێك زیاتر کۆششی دەوێت. شاعیریی بوون کەسایەتییەکی پەتی و پتەو و مرۆڤبوونێ، هەوا و هەناسەی پاراوی بە ئازادی تێدا هەڵدەمژم. وابزانم لە هەڵبژاردن و کۆششمدا لە قوتابخانەی ئەشق خوێندم و نیشانەم لەبەر ئاوێنەی ویست داناوە. شاعیریی بوون ڕووداوێکە دڵنیایی لێ نەسەندوومەتەوە، بەردەوام لەگەڵ کەسە خەڵقکراوەکانی ناو خەیاڵی خۆم قسەدەکەم.

ئێستا دوای نیو سەدە زیاتر لە تەمەن، منداڵەکانم لەڕوومدەدەن تۆ باوکێکی: بێباك، یان کەمتەرخەم، یان تەمبەڵ بوویت. ئەگینا بۆ نەتدەخوێند، دەبوایە بتخوێندبوایە …. تاد، منیش هەمیشە دروشمی ژیانم: خوێندن بۆ بڕوانامە و سایە و مایە و پایە نەبوو، بەلامەوەش هیچ گرینگ و مەبەست نەبووە، چی لەوە خوێندەوارترم ناکات، چەند نامەیەکی ماستەر و دکتۆرا لەبارەی بیری منەوە نووسراون و لێکۆڵەرانیش هەڵوەستەیان لەبارەی ئەزموونی شیعریی من کردووە.

خوێندنەوەی ئەدەبیات ئەزموومێکی ئارامبەخش و خاڵی سەرنجڕاکێشانی من بووە و هەستی بەرپرسیاریەتی لا دروست و بەهێزکردووم، لە ساتی ئەم بەرپرسیاریەتییەدا ڕوون و بەئاگام.

شیعر پایتەختی ڕووناکی هەموو سەردەمەکانە. لەو پایتەختە بە کێششێکی تەواو ئازاد دەژیم، بەڵام وەك گەڕان و گەشت: ناوچەییەکی پەتیم. لەڕووی خۆشگوزەرانی و ویستی منداڵەکانم، دان بە هەڵەکانم دەنێم و قبووڵیان دەکەم: بێباك و کەمتەرخەم و تەمبەڵبووم.

11

شاعیری بێگەرد کەسایەتییەکی بەهێز و سەربەخۆیە، شاعیری بوونە، دەنگی مەوداکانی بەدەستهێناوە، پەیبەر و پەیپێبراوە، بەرانبەر بە سیستەمی ناڕێك وەستاوەتە. شیعرەکانی زێڕینێکی ڕوون و تیژیان داوەتە و ژیاننامەیەتی، تیزابی بە چاوی شمشێری دیموکلیس داکردووە. شیعر بوونەوەرێکە زوو شەڕی خۆی لە پێناو دادپەروەری خۆی دەکات و تۆڵەی وەردەگرێتەوە.

شاعیر بەدەر لە شیعرەکانی دەبێت کەسایەتی ئەدەبی خۆشی لەبەرچاو بگیرێ و بخوێندرێتەوە. ئارەزوومەندی شیعر هەیە تا ئەوپەڕی چووەتە پاڵ ئایدیۆلۆژیایەکی ستەمکار و جەللادی چەپێنەر، نانی نانی و کاسەهەڵگر و پانیکێشهەڵگر و زەلیل و بەڵێ قوربانە. بە خواستی خۆی بووەتە کڵیلەی هەموو جەستە گوێ و دەم، دەیەوێت لەناو پرسە تایبەتییە سیاسییەکانیدا شیعریش بنووسێت. لەم حاڵ و بارەدا شیعر دەنگێکی تێکشکاو و سەرێکی کز و جەستەیەکی بێجووڵەیە. نرخ و بەها و مانایەکی نامێنێت، نابێتە تیشکەی سەرنجی خوێنەر و لێکۆڵەر، وەك شاعیرێکی سەربەخۆ بوونی نییە. بۆ ڕەواش دەزانێت گلەیی توند لە خوێنەر و لێکۆڵەران بکات نایخوێننەوە، لە ناوەوەشیدا ئەو هەقیقەتێ هەناوی لە دەمی دەهێنێتە دەرەوە، کە کەوتووەتە خانەی بێزران و بێبایەخ بوون، ئەو دەربڕینە ئێسك ناشکێنێت. گرێی مێژووی داهێنان دەکاتەوە.

12

20/3/1984 لە یانەی مامۆستایانی هەولێر، یەکەمجار بۆ بەزم و ڕەزمی سروودی نەورۆزەوە چوومە سەر مێزی خواردنەوە. لەگەڵ: مەحموود زامدار، مستەفا پەژار، خالید جووتیار، دکتۆر ئازاد حەمە شەریف، بورهان ئیبراهیم یەعقووب. زامدار گوتی: یەکێکی تریشم کردە عەرەقخۆر و ناوی هاتە ناو لیستەوە، لەدایکبوونی ڕاستەقینەت ئەو

ڕێکەوتەیە یەکەم پێکی تێداهەڵدەدەیت و بەسەر گەنجینەی داهێنان و نوێبەخشی دەکرێیتەوە‌.

پێکیان بەرزکردەوە گوتیان: بە میوانداری شاعیری لاو سەباح ڕەنجدەر، منیش دەنگی خۆم هەڵێنا و گوتم: لە گەشانەوەی شیعری گرینگ. بۆچوونەکەی منیان پەسەندکرد، هەر پێنجیان پێکەکەیان دانایەوە سەر مێز و دووبارە بەرزیان کردەوە. بە کۆرس گوتمان: لە گەشانەوەی شیعری گرینگ. دوای هەڵدانی یەکەمین پێك خالید جووتیار گوتی: پێشبینی دەکەم ببێتە شاعیرێکی تەواو داهێنەر. مستەفا پەژاریش بە ڕەشبینیی و بزەیەکی تەوساوییەوە گوتی: وەی نایبینی. کتوپڕ لە شوێنی خۆمدا تاسام و برادەران دایانە قریوەی پێکەنین.

دوای بیست و چوار ساڵ تێپەڕبوون بەسەر دانیشتنەکەدا، خالید جووتیار ئەزموونی خوێندنەوەی خۆی لە ژمارە (130)ی 5/3/2008، گ□قاری (ڕامان) بە ناونیشانی: (شیعر و تازەگەریی و کەلەپوور) نووسیوە و لەناو ئاماژە و نیشانە و هێماکاندا، ئاماژەی بە بەدیهێنانی پێشبینییەکەی داوە.

دانیپێدادەنێم ئێستا و ئەوسا پەیم پێنەبردووە ئەم دوو بۆچوونە بە کوێ گەیشتوون، بەڵام درۆ باش نییە، هەمیشە خستوومیانەتە دۆخی پرسیار لەخۆکردن و مووچڕکی ترسیان لە جەستەمدا هێشتووەتەوە، نموونەی باڵای شیعری بێگەردیشم ل□ بەرچاوە، هەقیقەتی ڕۆحی خۆمی تێدا بەرجەستە بکەم و شتە گرینگ و کاریگەرەکانی خۆم بە ئەویدی ڕابگەیەنم.

13

لە ژمارە (68)ی ئەیلوولی 1988، گ□قاری (کاروان)، مستەفا ساڵح کەریم چیرۆکێکی بە ناونیشانی: (پیرمامەند) بڵاوکردەوە. ڕامانی سەرەکی چیرۆکەکە ڕاگواستنی گوندەکانی کوردستان بوو، چیرۆکەکە کاریگەرییەکی قووڵی لەسەر باری دەروونی مندا هەبوو. یەکێك بووم لە ڕاگواستراوەکان و برینی ڕاگواستن لە من و بنەماڵەکەمدا گەرمبوو، بەردەوام خوێنی لەبەر دەڕۆیی. غەریب و بێپەنا مابووینەوە. بە ژیانی ڕۆژانە و نان و ئاوی مەمرە و مەژی ڕازی بووین. بە خوێندنەوەی، وامزانی گوندەکانم هەمووی بەدەستهێناوەتەوە و زەوی جیهان هاتووەتەوە ژێرپێم، بە شوێنی مووتوربە کردمەوە. لەوساوە لە خۆشحاڵی و چاوەڕوانی ڕێکەوتێك بووم، چیرۆکنووس ببینم و لە پاداشتی ئەم چیرۆکە دەستی ماچ بکەم.

ئەو دەستانەی لە خۆشحاڵییی ئەدەبدا ماچی دەکەیت، وادەزانی دەستی خدری زیندەیە و ئێسکی تێدانییە. من داهێنەرانی زمانی خۆم تا ئاستی ئەشقی خودایی خۆشدەوێ. چەندان جار وێنەی داهێنەرانی زمانی خۆم لە ڕووی ڕۆژنامە و گۆڤارەکاندا ماچکردووە.

لە یازدەمین فێستیڤاڵی گەلاوێژ، لە 22/11/2011 لە حەوشەی هۆڵی تەوار لە سلێمانی، دووراودوور بینیم. شەرمم لە شکۆی کرد بچمە خزمەتی و خۆمی پێبناسێنم و باسی کاریگەری چیرۆکەکەی بۆ بکەم. بۆ ئێوارەی 24/11/2011 دکتۆر بەرهەم ساڵح میوانانی فێستیڤاڵی لە: (یانەی کۆمەڵایەتی) میوانداری کرد، میوانەکان لە نهۆمی دووەمدا بوون. چیرۆکنووس لە نهۆمی یەکەم لەبەردەم پەیژەکە پیاسەی دەکرد و وەك زاوا ڕێکپۆشبوو. منیش لەسەر پەیژەی نهۆمی دووەم چاودێری و چاوەڕوانم دەکرد سەربکەوێت و بوێری و بێشەرمی ئەوەم تێدابێت خۆمی پێبناسێنم و دەستی ماچ بکەم.

من لە تای چ تەرازوویەك گەوهەری خۆم دەکێشا و چیرۆکنووس لە تای چ تەرازوویەك تاسەی خۆی دەشکاند. لەپڕ چیرۆکنووس شڵەژا و بۆینباخەکەی ڕێکخست بۆ خۆئامادەکردنێك پێیەکانی لە کاشی خشاند و بە پەلە ڕایکرد، دەستەودامەنی دکتۆر بەرهەم بوو، بە دەست لەسەر سینگ و خۆشدووییەکی ناپێویست پێشی کەوت، فەرموو فەرمووی لێکرد تا گەیاندی بە نهۆمی دووەم و ناو میوانەکان، لەسەر مێزی بە میکرۆفۆن ئامادەکراو یەك کورسی لە تەنیشتی دانیشت، کە تەرازووەکەم دیت لاسەنگ بوو، ئەوجا بیرمکردەوە خۆم لە کوێدا بووەستم و داهاتووی ئەدەب بپارێزم. واقیع کتێبێکی کراوەیە هەریەکەمان بە جۆرێك دەیخوێنینەوە و هەمووشمان سوودی لێوەردەگرین.

25/11/2011 فێستیڤاڵ تەواوبوو، میوانان هەریەك بەلایەکدا پەرتبوون. بۆ بەیانی لە شیرینی: (تۆفیقی حەڵواچی) چەند جۆرێك شیرینیم بۆ منداڵەکانم کڕی و گەڕامەوە هەولێر، بەدرێژایی ڕێگا خوێنی دەمارەکانم دەکوڵا، کە گەیشتمەوە ماڵەوە شیرینیەکەم دایە دەست منداڵەکانم، پێش ئەوەی پشوویەك بدەم، چوومە ناو کتێبخانەکەم کۆچیرۆکی: (ڕەشپۆشێکی جیهانی چوارەم)م دەرهێنا و لە پێش دەرگای حەوشەم دانا، بەڵکو کەسێك لەگەڵ دەستی خۆیدا هەڵیگرێتەوە و بیبات، لە کاتێکدا زۆر هۆگری چیرۆکەکان ببووم و چووبوومە کرۆکیانەوە.

شیعر جیهادە، مێژوو لە خۆت و لیخنیی پاکدەکاتەوە. چوومەتە بەرەی جیهاد. دڵنیام کەس ناکوژم، بەڵام خۆم شەهیددەبم.

15

ئەو نووسینەی لە ئەدەبدا بە شیعر ناسراوە، گرینگ شێواز و تێگەیشتن لە شێواز و ماك و ڕەگە مێژووییەکەیەتی، چونکە نوێبەخشیی مەیلەکە بۆ هیچ شێوەیەك نوێ نییە و یەك سەردەمی نییە، مەیلەکی خۆڕسك و بەرپرسیاریەتییە لە داهێنەردا.

بە شێوەیەکی بەردەوام لە هەموو سەردەمەکاندا دووبارەبووەتەوە و دووبارەدەبێتەوە و دەبێتە دیاردەی مێژوویی و پەرەسەندنی مێژووی داهێنان، ئەگەر بۆ دیاردە مێژووییەکانی ئەدەبی خۆماندا بچینەوە و دەستنیشانیان بکەین دەبینین:

بابا تاهیر و نالی و گۆران .... تاد، هەریەکیان نوێبەخشی سەردەمەکن و شتێك لە داهاتوویان هەڵگرتووە، پرسیاری ڕەگوڕیشەیی و گشتگیریان کردووە و دیاردەن. مەیلی دووبارەبوونەوەی نوێبەخشین، نهێنی بوونیان لە مەیلی دووبارەبوونەوەی نوێبەخشی و پرسیاری ڕەگوڕیشەیی و گشتگیری وەرگرتووە، هیچێکیان کانی بەر لە خۆیان کوێرنەکردووەتەوە و کانی دوای خۆشیان شێلونەکردووە، بەڵکو ئاوێکی پاراویان بۆ دەستەبەرکردووین بۆ خواردنەوە و دوا شووشتنمان بشێت و شتێك لە داهاتوویان تێدایە. هەر شیعرێك شتێك لە داهاتووی تێدانەبێت، هیچ مانایەکی نابێت.

16

بەو زمانە دەنووسم، هەستی پێدەکەم و پێی دەژیم. بیرکردنەوەیەکم، وەك هەوێ و هەنگاو لە خۆمدا جووڵاندووە، تەنیا لەم دەستپێکەدا شیعری هاوچەرخ لەدایکدەبێت و جۆرە هاودەمییەکی شێواز و پەنجەمۆر دروستدەبن و هاوسەنگ یەکتری ڕادەگرن.

17

شیعر وەك ناسنامەی دنیا خۆی پێناساندم، ناسنامەیەکی بەختەوەر. لە شاکاردا ناساندنی خۆی دووبارەدەکاتەوە. بۆ دۆزینەوە، تەم لەسەر جیهانێك لادەدات، کە ناساندن ئاماژەی بۆدەکات.

18

لێکۆڵەری ڕاستەقینە نووسەرێکی داهێنەرە، ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە بنچینەکانی کاری داهێنانەوە هەیە، بەرەو بەهای بابەت و ئێستێتیکا ڕێنماییمان دەکات. ئەمیش لە سنووری بیرکردنەوە و دادپەروەری و زانینی خۆی بەرهەمێك دادەهێنێ، بەرهەمەکەی لە خزمەتی بەرهەمی یەکەمدایە. سێبەری یەکەم نییە، ڕووناکی دووەمە. خۆی داهێنەرە و بەرهەمەکەشی داهێنانە. خوێنەری نموونەییش داهێنەرە. لێکۆڵەری ڕاستەقینە وادەکات خوێنەری نموونەیی ببێتە نووسەری دووەم، یان لێکۆڵەر ناوەندە لە نێوان نووسەر و خوێنەردا.

لە جێگایەك خوێندوومەتەوە بۆ هەر نووسینێك دوو نووسەر هەیە:

یەکەم: ئەوەی بەرهەمەکەی داهێناوە.

دووەم: خوێنەرەکەیەتی، خوێنەری نموونەیی.

زۆر بەوریاییەوە گوێ لەو باسانە دەگرم، کە لە بەرهەمی مندا دەبنە باس، ئەگەر لەگەڵ بیروبۆچوونەکانیشیان نەبم، پەیوەندیم لەگەڵیاندا پەیوەندییەکی سروشتی و مرۆڤانە دەبێت. لێکۆڵەر هەقی هەموو بیروبۆچوونێکی هەیە، کە لەناو دەقەکەدا هەستی پێدەکات و بیری بۆی دەچێت. بیروبۆچوونی لەبارەوە دەرببڕێت. ڕەنگە بیروبۆچوونی نەچێتەوە سەر کرۆك و ماکی بیروبۆچوونی نووسەرەکەش، ئەمە ئەوە نییە لێکۆڵەر بە کەمزان و کەمدەست و ناتێگەیشتوو تاوانبار بکەیت.

نموونە: ئەدیب نادر، باسێکی بەجیهانبینییەکی پڕ و هەڵگری لێکدانەوەی جیاجیا و میتۆدی هەمەلایەنەی لەبارەی ئەزموونی من بە ناونیشانی: (کە خەون دەبێتە وێنە، کە خەون دەبێتە شیعر) نووسیوە. لە کتێبی: (گەڕانەوە بۆ ماڵی یەکەم) ساڵی 2014 لە ئەکادیمیای کوردی چاپکراوە، بڵاوی کردووەتەوە.

ڕەتی ناکەمەوە، لەگەڵ بەشێکی بیروبۆچوونەکانیشی یەکنایەمەوە، بەڵام لێکۆڵەرێکی ڕاستەقینەیە و قووڵبووەتەوە، پێی لەسەر زەوی نووسین قایم و جووتە. بیرکردنەوەی کەسایەتی ئەدەبیی خۆی، وەك بەرپرسیاریەتی نووسین و هێزی ئاییندەبینینی نووسین بەکارهێناوە، جیهانبینیی و دیدی منیشی ناسیوە. بەرهەمێکی دروستکەری پرسیاری لەسەر بەرهەمەکەی مندا خوڵقاندووە، ئەگەر بیروڕاکەشی وەرنەگرم، هەموو شتێك لەم وەرنەگرتنەدا کۆتایی نایەت. بێ هیچ گومانێك لێکۆڵەری ڕاستەقینە بەشداری کارای داهێنان دەکات، هاریکاری ئەوەشی دەکات بەرهەمی داهێنراو بەرهەمبهێنێت و پرسیارە

بوونییەکانی خۆی بکات.

19

شیعر هەوڵدەدا هەوڵێکبێت لە تەواوی بوارەکاندا دانپیانانبێ بە ژیان، یان ئاشکراکەری ژیانی تایبەتی شاعیر، کە ژیانێکی قووڵ و ڕوونە، شیعر خۆی شاعیرەکەیە‌. ئەو ماوە دیاریکراوەی دەژین دانپیانانە بە ژیان. مردن کامڵبوونی مر□قە. د□نایدە□ن، کە دێت وەرتدەگرێ زاوزێکردنی بوونە. کارتێکردن و کارتێکراوە، دایك و ڕۆڵەی زیندووی بوونن.

شیعری بێگەرد بەخۆی زانیوە و بە شێوەیەکی سروشتی بژێوی ڕەوای خۆی، نەك سواڵ لەم زاوزێکردنەی بوون وەردەگرێت، ئەگەر ئەدەبی ئێستێتیکی نەبووایە مرۆڤایەتی لایەکی بەتاڵدەبوو، یان لایەنی کەم شتێکی گرینگی کەم دەبوو، یان هێڵی بیرکردنەوەی دەگۆڕا و هێماکانی زەوی زیاتر ئاڵۆزدەبوون.

لە ئێستادا، کە ئەزموونی نووسینم سی و پێنج ساڵی جێهێشتووە، نووسین بۆم بووەتە ناوچەیەکی ترسناك و چوونە ناوی ئێجگار سەخت و بە ئازار بووە. لە ڕێکخستنی وشەدا و کاریگەریی دەنگێك بەسەر دەنگێکی دیدا هەستەکانم دەردەکەون، ئێستا زۆر هەستیارم بەرانبەر دەرکەوتنی هەستەکانم و ئەو وشانەی ڕستەیان لێپێکدەهێنم و دەیانکەم بە وێنەی ئێستێتیکی.

من تەنیا لە خوێندنەوەی دەقی ئێستێتیکیدا دەدروشێمەوە و ڕۆڵەی بچووکی ئەدەبی ئێستێتیکیم، بە تەواوی بوون و هەستەکانمەوە پەیوەستم پێیەوە و لە خولگەکانی دەخولێمەوە. هەناسەیەکی ڕوون و قووڵ لە نێوان ئەزموون و زماندا ڕامدەگرێ و دەیخۆمەوە، ناسنامەی بوونی خۆمی لێوەردەگرم و بە دەستمەوەی دەگرم، دەستم لە گۆزەی شەرابی خودایی هەڵدەهێنم و ناوچەوانمی پێ تەڕدەکەم.

20

لەو تەمەنەی هەستم بە مرۆڤبوونی خۆم کردووە، چێژی وشەم دۆزییەوە و تێیدا مەست و شاگەشکە بووم. مەنەلۆژی ناوەکی، واتە: مەنەلۆژی ناخی بیرکەرەوە. لەناو شیعردا لە جەنگ و گەشتێکی شادیبەخشی بێپایاندام لە بەرەنگاربوونەوەی نائومێدییدا. جەنگ و گەشتەکەم لە فەزای پرسێکی بنەڕەتییە، پرسی شیعر. هەر کاتێك بە ئومێد و شیعر بگەم و بارەکانی زەین بخەمڵێ، جەنگ و گەشتەکەم کۆتایی دێ.

دووبارە نەخشەی جەنگ و گەشتێکی دی دەکێشمەوە. جەنگ و گەشتی یەکەم ئاشقبوونم بە ئومێد و شیعر بۆ بەهای بزربوون لەناو فەزایدا، گوێگرتنەوە لە یەکەمین مامۆستای زمانی دایك بۆ گەرمکردنەوەی بەهرەی یەکەم ئەشق و ئاشقبوونم بە گەشتی شاعیرانی داهێنەر و ئاشنابوون بە پەیامی یەکتری و دۆزینەوەی خەسڵەتی ئەفسوونی شیعرییەت و خەمڵینی زەین.

21

زمان ئاسۆی گەردوونیی هەیە و مرۆڤیش لە نێوان زمانە هاوبەشەکان دابەشکراوە. شیعر پانتایی زمان تێناپەڕێنێت، بەڵکو دەیکاتە هونەری زمان. لە شیعری بێگەرددا پرسێکی گرینگ ڕوودەبینێت، زمان دەبێتە هونەری زمان، هەروەها شیعریش دەبێتە هونەری زمان. بۆ هەر وشەیەك زیاد لە مانایەك پەیدادەبێت و سروشتییانە هەڵدەقووڵێت، لە زمانی زانستدا یاری بە مانای وشە ناکرێت، واتە: وشە یەك مانای هەیە و بەس. لە شیعری بێگەرددا زمان بە پەنهانی نامێنێتەوە و بە لێکدانەوەکانی دەوڵەمەنددەبێت و دەبێتە ئەزموونی شاعیر و ناوەندی مانا، ئەزموونی شاعیر و ناوەندی مانا هەر لە لەدایکبوونی مرۆڤی ئاساییەوە تا لەدایکبوونی خوداوەندەکان درێژدەبێتەوە، یان لە مردنی مرۆڤی ئاساییەوە تا مردنی خوداوەندەکان، واتە: سەرەتا پرسیار لە کۆتایی دەکات و کۆتاییش پرسیار لە سەرەتا دەکات، وەڵامەکان شیعری بێگەردن و سنوورەکانی ئەندێشەی شاعیر بەرزدەکەنەوە و دەستنیشانی دەکەن.

22

لە زماندا نهێنییەك هەیە، پانتاییە جۆراوجۆرەکانی بوون گەڵاڵەدەکات تەنیا شیعر دەتوانێت دەستی بۆ ببا و دوو ئاسۆی کارای تێدا تێکەڵاوبکات.

یەکەم: ئەو ئاسۆیەی ژینگە دەیخوڵقێنێت، زمان توانای پەیپێبردنی هەیە.

دووەم: ئەو ئاسۆیەی شیعر دەیخوڵقێنێت، بە چەشنێکی زمانەوانیی، دۆخگۆڕین دەکات.

شاعیر نیشتەجێی هەردوو ئاسۆیە. ئاسۆی یەکەم بە تەواوی توانا ماناییەکانیەوە ئامادەیی لە ئاسۆی دووەمدا هەیە. ئاسۆی دووەمیش بە تەواوی جیهانبینییەوە ئامادەیی لە ئاسۆی یەکەمدا هەیە.

تواناكانی زمان تێیاندا فەراهەمدەبێت و درێژە بە هێزی زمان و ڕێگاكانی بینینی جیهان دەدات و هێما ئافرێنەرەكان زمان دەیانكاتەوە.

23

شیعر هێكارێكی سەرەكییە لە بوونی مرۆڤدا. مرۆڤیش خوێنەری كۆی شتەكانە، كەواتە: شیعر ئەگەر چەند كەسانێكی وریا و بەئاگا و بژاردە بیخوێننەوە، ئەوە شیعرێكی بە خوێنەرە. بەدحاڵیی و خۆهەڵخەڵەتاندنێكی كوشندە لەناو بەشێك لە ئێمەمانان پەیڕەودەكرێت. خۆماتدان لەژێر ئەم پرسیارە بەتاڵەی هەر شیعرێك نەیتوانی لە سەردەمی خۆیدا خوێنەر پەیدابكات، ئەوە شیعرەكە لە ئاستێكدایە و خوێنەریش لە ئاستێكی نزمتردان، یان لە سەردەمێكی پێشكەوتووتردا خوێنەری ڕۆشنبیرتر پەیدادەبن و دەبنە خوێنەری ئەم چەشنە شیعرە. ئەم جۆرە تێڕوانینە هێرشكردنە سەر شیعر و سووكایەتیكردنێكە بە خوێنەر، دەرهاوێشتە و كاردانەوە تۆڵەسەندنەوەی ئەوەیە، كە خوێنەر بەلایەوە ناون و نایانخوێنێتەوە.

ئەگەر شیعرێك لە سەردەمی نووسینیدا نەیتوانی خوێنەری وریا و بەئاگا و بژاردە بۆ خۆی پەیدابكات، لە هیچ سەردەمێكی تردا ناخوێندرێتەوە، لەگەڵ ئەمەشدا بڕوام بە دیاردەی دەگمەن و ناوازە و سەرپەڵ هەیە.

مەحوی، گۆران، دیلان ….. تاد، شاعیری بە خوێنەرن، ئەمانە لە ڕوئیا و شیعرییەتدا لە وروژان و ڕاكێشانی جادوویی و جاویدانیدان، بە خاڵی بەیەكگەیشتن گەیشتوون، بەیەكگەیشتنی شیعرییەت و خوێنەر، هەستدەكەیت هەموو شتێكیان بینیوە، سوودیان لە كەشوهەوا و هێما ئەفسانەییەكانیش وەرگرتووە و نیگەرانییەكی داهێنەرانەیان تێدایە . با هەل و بوارێك وەربگرین و بچینە ناو شیعرییەتی ئەم سێ دەقەوە:

یەكەم: ئەوی ئەمڕۆ بە دەوری تەختیایە هەلهەلەی مەخلووق، مەحوی.

دووەم: دواسەرنج، گۆران.

سێیەم: سێبەری پەرت، دیلان.

لە هەمان كردەشدا دەبیندرێت هەیە نیو سەدەیە پیادەی نووسینێك بە

نیازی شیعر دەکات، کەچی من وەك خوێنەرێکی ناوەخن و بەردەوامی شیعری کوردی، ئەوەم ڕووبەڕوونەبووەتەوە یەك دێڕیشی بووبێتە دەقێکی: (چێژ)، یان دەقێکی: (ڕوئیا)، یان دەقێکی: (مەعریفی). هەر پانتاییەکی سپی کاغەز بە نیازی شیعر، بە ڕەنگێك دابپێشرێت ئەم سێ خاڵە تێیدا ئامادەبوونێکی بەهێز و پڕ جووڵەی نەبێت، بۆ هیچ چەندوچوونێك لە شیعرییەت بەتاڵە و مێژووی داهێنان فڕێیدەدات و بانگهێشتی ناکات بۆ بینینی جیهان.

نوێبەخشی بناغەدار، بەردەوام لە ڕەگی کۆمەڵگا کاردەکات، کۆمەڵگاش بوونی خۆی دەناسێت و لە دەرکەوتنی بزووتنەوەکان ئاگاداردەبێت، ئەو ڕەگەزانەش دەناسێت کە نوێبەخشی دەگونجێنێت و چالاکی دەکات.

نموونە: شیعری (وەرە خوارێ ئەی خواکەی غەریبان لە کلکەی هەوری ئاڵەوە وەرە خوارێ)ی ئەنوەر قادر محەمەد. فەزایەکی زیندووی هەیە و تا بڵێی ئێستێتیکییە. نسکۆی شۆڕشی ئەیلوولی لە ئەزموونێکی ئێستێتیکی سێبەردار داڕشتووە و باری دەروونیی کۆمەڵگای کوردیی تێدا بەرجەستەکردووە.

بە خاڵی بەیەکگەیشتنی شیعرییەت و خوێنەر گەیشتووە، بەهرەی خۆڕسکی شیعر، بۆ زۆرلەخۆکردن ئافرندوویەتی.

بڕوام وایە ئەوانەی ڕوئیا و شیعرییەتیان لا دروست نەبووبێت تەمەنی نووحیشیان هەبێت نابن بە شاعیر. جا گرفت لەوەدا نییە ئەم شیعرە بە خوێنەرە، یان نا، بەو مانا خۆهەڵخەڵەتاندنەی لەناو ئاستنزم و پەراوێزەکان پڕوپاگەندەی کوشندەی بۆ دەکرێت. ئەوە گرفتەکەیە. ئایە ئەم شیعرە ڕوئیا و شیعرییەت و بنیاد و شێواز و بیرۆکە و نیشانە هاوچەرخەکانی تێدایە، یان نا.

من بڕوام بە شیعرییەت و ڕوئیا و خوێنەری وریا و بەئاگا و بژاردە و ئەزموونی شاعیر و خۆبوونی هەیە.

خودایە، کە هێڵەکانی ژیانت ڕێکخستووم، ئازادیی نووسین و داهێنانت بۆ فەراهەم، پرسەکانت تاوتوێکردووم. بە تەواوی بڕوا و قەناعەتەوە، ڕۆژی پێنج فەرز خۆم ڕاستەڕێ دەکەم و نوێژت بۆ دەکەم، کە بەسەر ڕەگی درەختی ڕەگ گەیشتووی ناو ئاوی پاراو بنیادتناوم. حەزم لە تەمەندرێژیی نییە، نیو سەدە زیاترە دەژیم. ئەوپەڕی ئاواتمە بچمە جیهانی خامۆشانەوە، ئەو جیهانەی خۆت بانگهێشتیم

دەکەیت، بەهەشت. لەوێ ئەو حۆریانەی لە پاداشتی کردەوەکانم خەڵاتم دەکەیت، تا پلەی شیعرییەت بەرزیان دەکەمەوە و بەوپەڕی بەڕێزەوە ڕەتیان دەکەمەوە، داوای دیوانی شاعیرە داهێنەرەکانت لێدەکەم. لەوێ هەموو زمانەکانی دنیا دەبنە یەك زمان و دەیزانم، شیعری هەموو زمانەکانی پێ دەخوێنمەوە، دەست لە هەموو شتێك بەردەدەم، مشوورخواردنی: ماڵ و منداڵ و کەسوکار و نەتەوە و مرۆڤایەتیشم نامێنێت تا پێیانەوە سەرقاڵبم و چاودێری بارودۆخ و جیهانیان بکەم. خۆم تەرخاندەکەم بۆ خوێندنەوەی شیعری بێگەرد، لە شەڕی چاودێری مرۆڤە هەڵبزێکاو و ناخ گەچراوەکانیش ڕزگاردەبم.

ئەو یەکڕوویییەی، کە خەسڵەتی بنەڕەتی مرۆڤی ئاشقە، خۆت هەر لە لەدایکبوونمەوە ڕژاندووەتە هەستەکانمەوە، سوپاست دەکەم.

ئەی خودا: من تۆم خۆشدەوێ، قەتیش لێت نەترساوم و لێشت ناترسێم، کە گوێڕایەڵتم: نە لەپێناو پاداشتی بەهەشتە، نە لە ترسی سزای دۆزەخە. تەنیا لە خۆشەویستی خۆتەوەیە و بەس.

کە لە دنیادا بوونێکی بچکۆلەم هەیە قەرزاری شیعرم، ناوەندی ژیانی منە و لەو لەدایکبووم. ئەستێرەی ڕەنگاوڕەنگ دەبینم لە هەموو شوێنێکدا بەسەرمدا دادەبارن. لەسەر زەمین دەبنە قەڵا پاڵیان پێوەدەدەم. گوللەی دووکەڵی مرۆڤە هەڵبزێکاو و ناخ گەچراوەکانیش وەك فسی پێش تەنگاوبوون وایە.

25

هەر دەقێکی جوانی شیعرییم خوێندبێتەوە، توانایەك لە هێڵی بەرزبوونەوەی ناخمدا پەیدادەبێت، کە توانای دۆزینەوە و داڕشتنەوەی سەرلەنوێی ژیانمی هەیە. قەت ئاواتم نەخواستووە من نووسیبوومایە، زۆر بە ڕاشکاوییەوە ناخی خۆم ڕادەگەیەنم: هەموو دەقێکی جوانی شیعریی بە هی خۆم دەزانم، دەچمە ناو کەژاوەی شانازییانەوە و بۆنی خەمی یەکەم و هەستەکانیان دەکەم، دەریام تێدا بزردەبێت.

26

شیعری بێگەرد هەڵوێستێکی ئێستێتیکییە. نابێت تێیبگەیت. دەبێ هەست بکەیت لە هێزی یەکەمدا شتێك هەیە. ئەو شیعرەی لەپێناو گەیاندن، واتە: هێزی دووەم دەنووسرێت، شیعری بێگەرد نییە، واتە: هەستیار و بێدار نییە، گۆڕانەوە، یان هەواڵە.

مێشکی من چڵکن نەبووە بەو دروشمە باوانەی ناو ڕۆشنبیری ئێمە، داهێنەر لە شێوەی تێڕوانینی داهێنانیەوە کار لە ژیان دەکات و ئێستێتیکا لە مەودای جیاجیادا لە زەینی وەرگر مشتومڕ دەکات و خاڵ و هێڵ و هێمای دەداتێ، کە ناوکی جیهانبینینی شیعرە.

هەست لە شیعردا کەرستەی پێکهاتە و هێڵە هاوبەشەکان دەستەبەر و گەڵاڵە دەکات، بیری خەمڵیویش لە زەمینەیەکی گونجاودا، واتە: بنیادێکی خەمڵیو سروشتی ناوەوە ڕێکدەخات و خودی ئەزموون پێیدەگەیەنێت.

دەروشانەوە لە دەقدا ڕەنگە ئەوەبێت وێنەیەك دەبێتە ناوەند و لووتکەی دەقەکە، خوێنەر لە ئاستیدا تەواو بێدەنگ دەبێت. ئەو بێدەنگبوونە ئەوەیە دەستی بە قووڵاییەکانی دەروشانەوە گەیشتووە. دەروشانەوە بۆ شیعرییەت زمانی پێوەر و پێوەرێکی کامڵە.

لەو ماوەیەدا، وەختێکی تایبەتی خۆم بۆ: (کۆی بەرهەمە شیعرییەکان)ی ڕەفیق سابیر تەرخانکرد، چاپەمەنی مانگ ساڵی 2016 لە 793 لاپەڕەدا چاپی کردووە، هەروەها: (ڕوانین لە بوولێڵدا)، 22 چاوپێکەوتنی جیاجیایەتی، هەمان چاپەمەنی ساڵی 2015 لە 304 لاپەڕەدا چاپیکردووە، هەروەها: (ئەویننامە) دوا کۆشیعریەتی. هەمان چاپەمەنی لە 98 لاپەڕەدا چاپی کردووە، لەم بەرهەمەیدا ئاستێکی گۆڕان و وەرچەرخانی ڕیشەیی لە بیری ئێستێتیکی، ڕۆڵ دەگێڕێ و ڕۆڵی ئاشکرادەبێت.

لە خوێندنەوەی کۆی بەرهەمەکاندا دیدگایەکی تایبەت و دیاریکراوی لەبارەی ژیان و ڕووداوەکانی کوردستان پێشکێشکردووە. بەو تێگەیشتنەی بۆ شیعرم هەیە، دەتوانم ئەم بۆچوونەم بەڕاست بزانم، ڕەفیق سابیر شاعیرێکە، کەمتر هەستییە و زیاتر فیکریی و سیاسییە، بەڵام لە ئاراستە فیکرییەکەیدا ڕایەڵ و تانوپۆ و هارمۆنی و پێکەوە گونجانێکی لۆژیکێك کارپێدەکات بۆ ئەوەی ئاراستەی ئاسۆیەك بۆ ئێستێتیکا و وتنی بنەڕەتی دەستەبەربکات، کە شیعری بێگەرد لە بوونی خۆیدا قبووڵی ئاراستەی ئاسۆیەك و فیکری کراوە دەکات، بەڵام قبووڵی ئایدیۆلۆژیای داخراو ناکات.

ئەو دەروشانەوەی ئاماژەم بۆی کرد، دەتوانم دەقی: (ئاوێتەبوون) لە کۆشیعری ئەویننامەی بۆ دەستنیشان بکەم، هەروەها لە دوا کۆشیعریدا 29 هایکۆی نووسیوە، لە ماوەیەکی پێوانەییدا، هایکۆ بە شێوەیەکی

بەربڵاو، وەك دیاردەیەكی لاساییكردنەوە هاتە ناو شیعری كوردییەوە. شێوازی هایكۆ مەودایەكی كورت و وتنێكی بنەڕەتییە‌، دۆخگۆڕینی تێدا ڕوونادات، دەنگێك دەنگێكی دی وەرگرێتەوە و هەستەكان جێگۆڕكێ بكەن، ئاوازی جێگۆڕكێی دەنگەكان لە فۆرمی وشە و چڕیدا ڕێكبخرێنەوە. هونەریترین هایكۆ لە شیعری كوردیدا، كە بە هونەری هایكۆ نووسرا بێت: (ڕەفیق سابیر) نووسیویەتی و پرسی هونەری تێدا دروستكردووە.

28

شیعری بێگەرد دەبێ خۆی خوێنەری خۆی دروستبكات و مرۆڤی هاوچەرخی تێدا بژی. لە بوونی مرۆڤی هاوچەرخیشدا توابێتەوە. لەم باروبوارەدا ژیانێك لەدایكدەبێت و ژیانێكی تر دەژیێنێت، واتە: ژیانی یەكەم بوونە و ژیانی دووەم بەشێك لە بوونە، كە مرۆڤی هاوچەرخ تێیدا هۆگر و ئامادەیە و كەرستە و پێودانگی تایبەتی بۆ خوێندنەوە هەیە، خۆی بەرەو ئەو جۆرە شیعرە ڕێنوێنی دەكات□.

من لە شیعرمدا هەوڵ بۆ ژیانی دووەم دەدەم. مرۆڤی تێدا بكەمە مرۆڤی هاوچەرخ و پێناسەی كات و شوێنی كردبێت لە توانایدا مابێتەوە. خەسڵەتە سەرەكییەكان، كە دانایی سروشتی مرۆڤە گورزێكی لە زەینیدا وەشاندبێت، خۆی ئەزموونبكات. پاش جێگیركردنی وەشاندنەكە. بچێتە ناو پرسی كردەیەكی كتوپڕەوە و لە ئامانج نزیك ببێتەوە و پەیوەندییە ناوەكییەكان، لە دەركەوتنی زماندا تەواو دیاری نەكا و مەوداكان لە بەهرەیەكی باڵادا بزربكات.

29

شیعری بێگەرد دادوەری ئەم جیهانەیە، لەپێناو زمان و ئێستێتیكادا دەنووسرێت. فیكری سیاسی بەناو هەستەكانیدا دەبا و شەپۆلیان پێدەدا، بەڵام ئایدیۆلۆژیا تێكەڵ دیدی ئەدەبی ناكات و نابێتە وتەبێژی سیاسی. دەزانێت چۆن ئەم كارامەییە ئەمەكدار بكات، ڕۆح و هەرچی شتێك لە ڕۆح بچێت ترپەن بۆ ئەوەی بیركردنەوە بكەنە پەیژە و نۆتە بۆ دروستكردنی وێنە و دەركەوتەكان و پاراستنی ناسنامەی شاكاری ئەدەبی.

30

بە شیری دایكم و شیری شیعر بەخێو و پەروەردەكراوم. لە هەموو كات و شوێنێكدا ئامادەیی هەیە و سێبوورییە بۆم. ناتوانم لە فەزای

دەرچم، لە ناخمدا پێی دەژیم. بوێری ئەوەی تێدا تاوداوم پرسیار لەبارەی دەرکەوتنی جیاوازییەکان بکەم و هاوکێشەیەکی تەواوی لەگەڵدا دروستبکەم.

شیعر خۆی، واقیعێکی زۆر تایبەتە، بەیانێکە تەواونەبوو. بێدەنگیی لە ناخمدا کۆدەکاتەوە و سەرچاوەی یەکەمین پەرێشانییەکانمە، هەموو پرس و باسەکان دەکاتە هی من. ژیانی شیعرییم، ژیانی تایبەتی داگیرکردووم، کردوویەتی بە وێنەیەکی کراوە و پیشانی دەدا و دەیپارێزێت. کەمێك نامۆیی و تۆزێك دڵەڕاوکێ و هەژانی ترسیشی تێدایە. لەوساوەی تێکەڵی بوویمە و سەرم لەناو هەناویدا گەرمکردووە، لە ناوەوەم بۆ چرکەیەك، چرکەیەکی کەمخایەنیش بێت لە هەست و تێڕامانی نووسین دوورنەکەوتوومەتەوە.

شیعرێك، کە تازە نووسیبێتم، وەك ئەوەی کەسێکی دیکە نووسیبێتی، ئەوە وێنادەکەم لەسەر شانۆ و لەبەردەم میکرۆفۆندابم بۆ خۆم و ئەو بێدەنگییەی لە ناخمدا کۆبووەتەوە، دەیخوێنمەوە. بێدەنگییە کۆبووەوەکە دەکەم بە سەکۆیەك و خۆمی تێدا دووبارە دەکەمەوە. بۆئەوەی بە خۆم بزانم سەرمەستانە وەك شەیداییەکی گەردوونیی بزردەبم و خۆمی لێ ئازاددەکەم، ئینجا شیعرێکی نەنووسراو سەرقاڵم دەکاتەوە. قووڵی و بەخۆداچوونەوەیەك، لە هەست و تێڕامان دروستدەکەم بۆ گۆڕینی فۆرم و مانا لە نێوان شیعرە نووسراوەکە، کە تازە خۆم لێی ئازادکردووە. شیعرە نەنووسراوەکە، کە هۆگری بوویمە و بە پێی خۆم بۆی ئامادەکردووە، شوێنێکی لە هەست و تێڕامان پێ بدەم، کە هەست و تێڕامانی نووسین سەرقاڵم دەکات. دەکەومە بارێکی بینین و هەستکردنێکی ناخییەوە، کۆمەڵێك ئەستێرە لە ئاوێکی نزیك و ناسراودا بۆم زریوەیانە و پرسیاری تێڕامان و هەستم لێدەکەن. دڵخۆشی و جوانییەکی تایبەتم دەدەنێ، دڵخۆشی و جوانییە تایبەتەکان وەڵامی پرسیاری زریوەی ئەستێرەکان دەدەنەوە. تین و تاوێکم بۆ زمان تێدا مشتوماڵ دەکات. لە زمانەوەش تین و تاوی خۆشەویستیم پێدەگات و خۆی پێبەخشیوم و خۆمی پێدەبەخشمەوە. جێگۆڕکێ دەکەین، ئەو دەبێتە من و منیش دەبمە ئەو، وەك دوو هێڵ لێکتێناپەڕین، دەگەینە یەك. بە بارێکی دی دۆنایدۆن دەکەین. ئەگەر وزەیەکی نەبیندراویش نەبێت قەت ناتوانم دەست بۆ نووسین ببەم و خۆمی تێدا نوێبکەمەوە و دەستپێبکەم، بجووڵێم و شێوەی تایبەت وەربگرم. ئەو ڕووداوانەی کاریگەرییان خستووەتە دۆخ و دەروونی من لە دەرکەوتن و نواندندا هەموویان لەناو ژیانی شیعریمدا دەناسرێنەوە و کەسایەتی خۆیان هەیە. لە بەکاربردندا بوونەتە سروشتی وشە و سروشتی

وشەییان دەناسرێتەوە.

شیعر ئەزموونێکی تایبەتە، کەسی تایبەتیش دەینووسێت، تایبەتمەندبوون ئەشقی ڕاستەقینە و پەیوەندییە ڕۆحییەکان و تێگەیشتنە زمانەوانییەکانمان لە جەستەی شیعری بێگەردا بەرجەستەدەکات.

تشرینی دووەمی 2019 هەولێر